herpy

GEKONY

South-western clawless gecko

Crenadactylus ocellatus

Jeden z najmniejszych gekonów Australii: najwyżej 4 cm od pyska do kloaki i całkowicie bez pazurów na palcach. *Crenadactylus ocellatus* żyje w ukryciu pod korą, opadłym drewnem i kamieniami w południowo-zachodniej Australii. Wiedza o jego utrzymaniu jest skąpa, a gatunek jest niemal nieznany w terrariach poza Australią.

Rodzina: Diplodactylidae Dawna nazwa: *Diplodactylus ocellatus; Diplodactylus bilineatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**3-4 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-8 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 20 × 20 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Miejsce wygrzewania	**28-30 °C**
Temperatura w nocy	**14-18 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**55-75 dni** przy 27-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Crenadactylus ocellatus to mały, nocny gekon mierzący 3-4 cm od pyska do kloaki. Ma szeroką głowę, krótki tułów między przednimi a tylnymi kończynami, krótkie nogi i stosunkowo długi ogon zakończony cienkim szpicem. Najbardziej charakterystyczną cechą jest całkowity brak pazurów na palcach. Zamiast nich na końcach palców znajdują się szerokie lamelki przyczepne, a ostatnia kość palca jest rozszczepiona. Nazwa rodzajowa *Crenadactylus* nawiązuje właśnie do tego: łacińskie *crena* oznacza nacięcie, a greckie *daktylos* palec.

Tło ubarwienia jest jasnobrązowe i ciemnobrązowe, z niewyraźnymi jasnymi i ciemnymi pasami wzdłuż grzbietu i boków. Na to nakłada się mieszanina jasnych i ciemnych łusek oraz 7-12 plamek, z których każda tworzona jest przez 3-6 jasnych łusek. To właśnie plamki, 'ocelli', dały gatunkowi jego nazwę gatunkową. Rysunek jest bardziej nieregularny niż u pozostałych gatunków z rodzaju i maskuje zwierzę na tle kory, liści i ziemi.

Gatunek opisano w 1845 roku jako *Diplodactylus ocellatus*. Przez wiele lat formy z tego rodzaju traktowano jako podgatunki jednego gatunku, ale badania genetyczne z 2010 roku i rewizja rodzaju z 2016 roku wykazały, że istnieje kilka gatunków, rozdzielonych od 20-30 milionów lat. Nazwa *Crenadactylus ocellatus* odnosi się dziś wyłącznie do formy południowo-

zachodniej. Starsze informacje o tym gatunku mogą więc dotyczyć gatunków pokrewnych, takich jak *Crenadactylus occidentalis* dalej na północy.

Rodzaj obejmuje najmniejsze gekony Australii, a *C. ocellatus* należy do jego większych przedstawicieli. Na swoim obszarze jest stosunkowo pospolity, ale żyje tak skrycie, że rzadko się go widuje.

Występowanie i środowisko

Crenadactylus ocellatus występuje wyłącznie w południowo-zachodniej Australii. Zasięg rozciąga się od Waroona na południe od Perth na wschód przez Wheatbelt i Park Narodowy Fitzgerald River aż do Cape Arid i Balladonii na skraju równiny Nullarbor. Na północnym wschodzie sięga strefy przejściowej ku suchym obszarom przy Mount Manning i Bowgada, a izolowane stwierdzenie pochodzi z Walganna Rock. Gatunek występuje także na większości wysp Houtman Abrolhos u wybrzeży Geraldton.

Nie ma go w wilgotnym, południowo-zachodnim narożniku Australii. Bardziej północne i wschodnie populacje z tego rodzaju należą dziś do innych gatunków. Australia nie zezwala na komercyjny eksport żywych rodzimych gadów, dlatego gatunek prawie nie występuje w terrariach poza tym krajem.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje otwarte lasy i zarośla: tereny z drzewami trawiastymi z rodzaju *Xanthorrhoea*, eukaliptusami takimi jak jarrah, mallee, marri, tuart i wandoo oraz trawą spinifex z rodzaju *Triodia*. Podłożem może być piasek, gleba gliniasta lub twarda, kamienista ziemia, np. lateryt.

Kryje się pod opadłymi i butwiejącymi pniami, w stertach drewna opałowego, w ściółce, pod blokami granitu i płytami wapienia oraz pod korą, także do metra nad ziemią, więc potrafi się trochę wspinać. W pobliżu zabudowań spotyka się go pod blachą falistą, podkładami kolejowymi i śmieciami.

Klimat jest śródziemnomorski, z łagodnymi, mokrymi zimami i gorącymi, suchymi latami, a w głębi lądu suchy. Pod kamieniami i drewnem temperatura i wilgotność są stabilniejsze niż w powietrzu nad ziemią.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o utrzymaniu *Crenadactylus ocellatus* jest skąpa, a gatunek prawie nie jest trzymany poza Australią. Klimat w obszarze występowania jest śródziemnomorski, z łagodnymi, mokrymi zimami i gorącymi, suchymi latami, a zwierzęta żyją w ukryciu pod korą, kamieniami i opadłym drewnem. Podane tu wartości zapożyczono od innych małych, australijskich gekonów naziemnych, takich jak *Lucasium steindachneri*, *Rhynchoedura ornata* i *Lucasium damaeum*.

Para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 30 × 20 × 20 cm (długość × szerokość × wysokość). Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, a więcej miejsca ułatwia stworzenie strefy ciepłej i chłodnej.

Zastosuj zwarte podłoże z piasku zmieszanego z niewielką ilością gliny i drobnego żwiru, a na nim ułóż płaskie kamienie, korę korkową i kawałki spróchniałego pnia, pod którymi zwierzęta mogą się chować. Kryjówki powinny znajdować się zarówno po ciepłej, jak i po chłodnej stronie, a jedną z nich utrzymuj lekko wilgotną, aby zwierzęta miały wilgotną kryjówkę i miejsce do złożenia jaj. Ciężkie kamienie muszą stać bezpośrednio na dnie terrarium, żeby się nie osunęły, gdy zwierzęta kopią. Pokrywa musi być całkowicie szczelna lub wykonana z drobnej siatki, ponieważ zwierzęta są tak małe, że mogą uciec przez niewielkie otwory.

TEMPERATURA

W dzień temperatura w terrarium powinna wynosić 22-26 °C, a niewielki obszar na jednym końcu może osiągać 28-30 °C. W nocy temperatura może spaść do 14-18 °C. Temperatura nie powinna przez dłuższy czas przekraczać 30 °C, ponieważ tak małe zwierzęta łatwo się odwadniają. Mierz temperaturę na obu końcach termometrem cyfrowym.

Zimą noce w naturze są chłodne. Kilkutygodniowy okres spoczynku z temperaturą 16-20 °C w dzień, nieco niższą w nocy i krótszymi dniami odpowiada rocznemu rytmowi i może sprzyjać rozmnażaniu.

Mata grzewcza lub taśma grzewcza pod jednym końcem, sterowana termostatem, jest lepsza niż lampa, która zbyt szybko wysusza małe terrarium.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna być niska do średniej: 30-50 %. Terrarium ma być przeważnie suche, ale wilgotną kryjówkę utrzymuj lekko wilgotną za pomocą torfowca lub ziemi, aby zwierzęta mogły szukać wilgoci, a linienie przebiegało bez problemów. Zraszaj wilgotną kryjówkę oraz trochę ścianę i kamienie 2 razy w tygodniu.

Zwierzęta piją krople wody po zraszaniu. Miska z wodą nie jest konieczna; jeśli chcesz ją mieć, musi być bardzo płytka i zawierać małe kamyki, żeby zwierzęta się nie utopiły. Zadbaj o dobrą wentylację, aby wilgoć nie zalegała i nie pojawiła się pleśń.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny nocą i za dnia żyje w ukryciu, więc UVB nie jest konieczne. Nad jedną połową terrarium można zamontować słabe oświetlenie UVB dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1), ale zawsze muszą być duże zacienione obszary i kryjówki. Nie udokumentowano, ile UVB gatunek otrzymuje w naturze.

Stosuj długość dnia 11-13 godzin latem i 9-10 godzin zimą, najlepiej sterowaną programatorem czasowym. Używaj słabego światła i unikaj mocnych lamp punktowych, które nagrzewają małą przestrzeń. W nocy ma być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dieta w naturze nie jest udokumentowana. Do rozmiarów zwierzęcia pasują małe stawonogi: skoczogonki, muszki owocowe, małe termity, świeżo wyklute świerszcze i małe karaczany. Ofiara nie może być większa niż odległość między oczami zwierzęcia.

Dorosłe osobniki karm 2-3 razy w tygodniu. Tak małe zwierzęta szybko zużywają rezerwy, dlatego obserwuj grubość ogona. Oprószaj pokarm wapnem z witaminą D3 przy co drugim karmieniu, a preparatem multiwitaminowym raz w tygodniu. Przed podaniem gekonom karm owady paszowe zieleniną i wilgotnym pokarmem. Niezjedzone ofiary usuń po kilku godzinach, ponieważ żywe owady mogą podgryzać tak małe zwierzęta.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Crenadactylus ocellatus jest szybki, płochliwy i trudny do zauważenia, ponieważ za dnia się ukrywa, a aktywny jest w ciemności. Nadaje się do obserwacji, a nie do brania na ręce: zwierzę jest tak delikatne, że manipulowanie nim łatwo prowadzi do urazu lub odrzucenia ogona. Nigdy nie chwytaj go za ogon.

Zachowanie gatunku wobec osobników tego samego gatunku nie jest udokumentowane. Trzymaj go pojedynczo lub parami w terrarium z wieloma kryjówkami, tak aby żadne zwierzę nie było przeganiane. Nigdy nie trzymaj razem dwóch samców i rozdziel zwierzęta, jeśli pojawi się niepokój, rany po ugryzieniach lub brakujące ogony.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć jest trudna do rozpoznania. Pory przedkloakowe zwykle nie występują, a tylko nieliczne samce mają dwa. Płeć można więc określić jedynie u w pełni wyrośniętych zwierząt i wymaga to dokładnego badania. Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla tego gatunku.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja w niewoli nie jest udokumentowana. U innych małych, australijskich gekonów z tego samego klimatu rozród podąża za porami roku: po krótkim, chłodnym okresie zimowym następuje wiosną wzrost temperatury i wydłużenie dnia. Dosadź samca do samicy i obserwuj je przez pierwsze dni. Natychmiast je rozdziel, jeśli samica jest przeganiana lub gryziona.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Gatunek jest jajorodny. Wielkość zniesienia, liczba zniesień w roku i miejsce składania jaj nie są udokumentowane, ale pokrewne gekony z rodziny Diplodactylidae składają 1-2 jaja w zniesieniu, ukryte pod kamieniami, korą lub w wilgotnej ziemi. Samica prawdopodobnie korzysta z wilgotnej kryjówki. Co tydzień sprawdzaj, czy pod kryjówkami nie ma jaj, i

ostrożnie przenoś je do inkubatora.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

INKUBACJA

Brak danych dla tego gatunku. Wartości zapożyczono od pokrewnych gekonów australijskich, których jaja wykluwają się po około 55-75 dniach w temperaturze 27-29 °C. Umieść jaja do połowy w wilgotnym wermikulicie w małym pojemniku z kilkoma niewielkimi otworami wentylacyjnymi i nie obracaj ich. Wermikulit miesza się z wodą w proporcji 1:1 wagowo i nie może być mokry. Użyj inkubatora z termostatem. Nie udokumentowano, czy płeć zależy od temperatury.

ODCHÓW MŁODYCH

Odchów nie jest udokumentowany dla tego gatunku. Młode są niezwykle małe i odchowuje się je w małym, szczelnym pojemniku z wilgotnym ręcznikiem papierowym lub torfowcem i płaskim kamieniem jako kryjówką. Co drugi dzień podawaj skoczogonki i świeżo wyklute muszki owocowe oprószone wapnem i codziennie lekko zraszaj. Trzymaj młode osobno, dopóki nie poznasz ich płci.

Zdrowie i częste błędy

Brak wiedzy o chorobach tego gatunku w niewoli. Najważniejsze jest unikanie błędów, które ogólnie dotykają małe gekony z suchych obszarów:

- Odwodnienie, ponieważ zwierzę jest tak małe. Utrzymuj wilgotną kryjówkę wilgotną i zraszaj, aby zwierzęta mogły pić krople.
- Przegrzanie, jeśli terrarium stoi w słońcu lub ma gorącą lampę.
- Niedobór wapnia. Oprószaj pokarm wapnem i witaminą D3.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona. Zapewnij wilgotną kryjówkę i ostrożnie usuń je letnią wodą.
- Odrzucony ogon po manipulacji lub walce. Samo w sobie nie jest to groźne, ale ogon jest ważnym magazynem tłuszczu, a nowy ogon nie ma tego samego kształtu i rysunku.

Zdrowe zwierzę ma pełny ogon i jasne oczy. Zgłoś się do lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę chudnie, nie je przez kilka tygodni lub jest osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.